

Työryhmän kokous 6.11.2018

Aika 6.11.2018, klo 9.00-12.00

Paikka Sisäministeriö, Kirkkokatu 12, nh.
Katariina

Jäsenet	Nimi	Läsnä	Poissa
	Neuvotteleva virkamies Kirsi Rajaniemi (puheenjohtaja)	X	
	Pelastusylitarkastaja Veli-Pekka Hautamäki	X	
	Ylitarkastaja Björn Johansson		X
	Johtava asiantuntija Sanna-Mari Karjalainen	X	
	Ryhmäpäällikkö Markus Kauppinen	X	
	Ylitarkastaja Karoliina Meurman	X	
	Yli-insinööri Jaana Rajakko	X	

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen.

Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja.

2. Pelastustoimen laitteiden ajankohtaispäivillä esille nousseita asioita

Tukesin ja SPEKin yhteistyössä järjestämät pelastustoimen laitteiden ajankohtaispäivät pidettiin lokakuun puolivälissä. Päivien aikana laitteistoja, erityisesti paloilmittimia koskevat asiat kiinnostivat ja herättivät mielenkiintoa kentällä, tuoteasiat eivät niinkään.

2.1 Paloilmoitin -termi

Rakennusten paloturvallisuusasetuksen (848/2017) mukainen uusi paloilmoitin –termi aiheuttaa selvästi epäselvyyttä laitteiston vaatimustasosta. ST-ohjeen päivityksessä on kuitenkin lähdetty siitä, että oli paloilmoitin kytketty hätäkeskukseen tai ei, suunnitellaan ja asennetaan se samalla tavalla.

Rakennusten paloturvallisuusasetuksen perustelumuiustiossa mainituilla erityisillä kunnossapitovaatimuksilla on tarkoitettu lähinnä kolmannen osapuolen tarkastuksia. Paloilmittimen, jota ei kytketä hätäkeskukseen, käyttöönotto ei edellytä tarkastuslaitoksen suorittamaa

Pöytäkirja

SM1835019

19.11.2018

00.00.01.00.00

SMDno-2017-2100

käyttöönottotarkastusta eikä laitteiston kunnossapito tarkastuslaitoksen suorittamia määräaikaistarkastuksia.

Vapaaehtoisten palonilmaisulaitteistojen kuten esimerkiksi vartiointiliikkeiden järjestelmien ilmaisimet voivat olla palovaroittimia eli palovaroitinstandardin mukaisia, koska niiltä ei edellytetä EN 54 –standardisarjan mukaisuutta.

Paloilmoittimen kunnossapitovaatimukset tulevat pelastuslain 12 §:n kautta. Laitelain uusimisen yhteydessä voidaan tarvittaessa myös muuttaa pelastuslain kunnossapitosääntelyä.

2.2 Laitteistojen asentaminen

Tarkastuslaitoksen puheenvuoron mukaan paloilmoittimien toteutuspöytäkirjoja täytetään puutteellisesti, vaikka pelastusviranomainen on ne allekirjoittanut. Tällaisia puutteita ovat mm. seuranta-ajan, tarkastusluokan ja kilpien määrittämisessä. Seuranta-aika on paloilmoitinliikkeen ja kiinteistön välinen sopimusasia, joka ei käytännössä vaikuta viranomaistoimintaan. Paloilmoittimien tarkastusluokkien määrittäminen poistuu, kun jatkossa säädettäisiin vain yksi määräaikaistarkastusväli kaikille laitteistoille.

Tarkastuslaitokset ovat myös havainneet puutteita paloilmoitinliikkeiden toiminnassa. Asennusliikkeiden oman työn tarkastukset eli ns. asennustarkastukset ovat olleet suorittamatta tai hätäkeskusyhteyksiä on puuttunut. Havainnot ovat keskittyneet osin tiettyihin asennusliikkeisiin. Tarkastuslaitokset eivät kuitenkaan ole ilmoittaneet näistä asennusliikkeiden toiminnasta havaitsemistaan puutteista Tukesille valvontaa varten.

2.3 Muumisammuttimet

Käsiammuttinala on huolissaan siitä, jos sallitaan muiden kuin punaisten käsiammuttimien markkinoille tulo. Katsovat tämän hävittävän vaatimuksen käsiammuttimien standardin mukaisuudesta. Sääntelyteknisesti olisi mahdollista säätää standardin vaatimuksista poikkeus värin osalta kotitalouksiin myytävälle käsiammuttimille.

Toisaalta käsiammuttimien CE –merkintä tulee painelaitelainsäädännön kautta ja käsiammuttinstandardit eivät ole harmonisoituja, lukuun ottamatta standardisarjan EN 3 osaa 8 (SFS-EN 3-8:2006 Käsiammuttimet. Osa 8: Lisävaatimukset standardiin SFS-EN 3-7. Käsiammuttimet, joiden suurin sallittu käyttöpaine on enintään 30 baaria. Rakenne, paineenkestävyys ja mekaaniset testit), joka on painelaitedirektiivin yhdenmukaistettu standardi. Käsiammuttinasetuksen kautta käsiammuttinstandardien noudattaminen on Suomessa tällä hetkellä pakollista.

Käsiammuttinstandardin mukaan käsiammuttimien käyttölämpötila tulee merkitä käsiammuttimeen. Käsiammuttinasetuksen 4 §:n mukaan ulkokäyttöön tai kylmissä tiloissa käytettäväksi tarkoitettujen käsiammuttimien säilytyslämpötilaksi on kuitenkin merkittävä vähintään -30°C - +60°C.

Vaatimuksen alaraja tulee käsiammuttinasetuksen 2 §:n vaatimuksesta. Nestepohjaiset käsiammuttimet eivät tähän – 30 °C alarajaan pääse, mutta niitä voi kuitenkin säilyttää ja käyttää lämpimissä sisätiloissa. Markkinoille ja myyntiin voi siis tulla käsiammuttimia, joiden pakkasenkestävyys on jotain muuta kuin - 30°C, esimerkiksi - 20°C tai jopa vähemmän. Pääasia on, ettei näitä käsiammuttimia mainosteta ”ulkokäyttöön soveltuvaksi”.

Käyttölämpötilan ylärajan taustalla on se, että kuljetettavat painelaitteet on mitoitettu koepaineen avulla. Koepaine on se paine, jonka kuljetettavan painelaitteen oletetaan saavuttavan +60C / +70C -lämpötilassa sillä täyttöpaineella (tai täyttöasteella), jolla painelaite on täytetty +15C lämpötilassa. Kyse on siis riittävän turvamarginaalin varmistamisesta.

3. Paloilmoitin- ja sammutuslaitteistojen toteutus ja kunnossapito; säätelytarpeet

3.1 Paloilmoittimen ja hätäkeskuksen välinen yhteys

Ilmoituksensiirtolaite ja hätäkeskusyhteys tilataan niitä toimittavilta operaattoreilta. Hätäkeskusyhteydestä kiinteistö tekee sopimukset sekä operaattorin että hätäkeskuslaitoksen kanssa. Kiinteistä linjoista on luovuttu, joten toimiakseen käyttövarmasti ilmoituksensiirtolaite tarvitsee sekä laajakaista- että mobiilidatayhteyden.

Siirtoyhteyden toimimattomuus on tarkastuslaitosten mukaan vakava puute, joka johtaa laitteiston tarkastuksen hylkäämiseen. Hälytysten on mentävä sinne, minne ne on suunniteltukin. Kiinteistöjen tulee testata kuukausittain hätäkeskusyhteyden toimivuus.

Linjavikojen valvonnan käytänteet muuttuivat vuonna 2010. Linjavika on ilmoituksensiirtolaitteen ja hätäkeskuksen välisessä yhteydessä oleva vika. Ilmoituksensiirtolaitteen toimittaja vastaa linjavian valvonnasta. Linjavikojen valvonnasta peritään kiinteistöiltä noin 50-100 euroa kuukaudessa. Hätäkeskuslaitoksen kuukausimaksu on 10 e kuukaudessa ilman arvonlisäveroa, uuden kohteen liittymismaksu 50 e. Hätäkeskuksen kuukausimaksu kattaa kuukausikokeilut, kuukausimaksut laskutetaan kiinteistöiltä kerran vuodessa.

Ei ole ehkä ihan selvää kiinteistöille, että GSM-verkon viat vaikuttavat matkapuhelimien lisäksi myös paloilmoittimen hätäkeskusyhteyteen. Operaattoreiden varautumisveloitteesta on käytännössä sovittu kiinteistökohtaisesti ilmoituksensiirtolaitteen palvelusopimuksen ehdoissa. Yleistä sääntöä siitä, miten ja kuinka nopeasti asiakkaalle ilmoitetaan linjaviasta, ei ole. Sisäministeriön laitelaililla ei säädellä teleoperaattoreiden toimintaa. Säädosmuutokset ovat tulevaisuudessa hyvä tilaisuus keskustella asiasta myös ilmoituksensiirtolaitteepalvelua tarjoavien yritysten kanssa.

Aikaisemmin hätäkeskukseen kytketyllä paloilmoittimella sai lievennyksiä rakentamisessa. Nykyisin tästä on aika pitkälti luovuttu (paloilmoittimella voi pidentää poistumismatkaa) ja pelkän paloilmoittimen varaan ei enää lasketa rakenteellista paloturvallisuutta samaan tapaan kuin aikaisemmin. Paloilmoitin kytketään automaattisesti hätäkeskukseen, jos sitä on rakennusluvassa edellytetty.

Hätäkeskusyhteys asettaa vaatimuksia laitteiston luotettavuudelle. Olisi myös syytä pohtia sitä, millä edellytyksillä jo olemassa oleva paloilmoitin voidaan kytkeä jälkikäteen hätäkeskukseen. Miten varmistutaan, että kytkettävä paloilmoitin toimii luotettavasti eli on riittävän hyvin toteutettu.

3.2 Tarkastuslaitosten rooli

Tarkastuslaitokset tekevät vuosittain yhteensä noin 12 000 tarkastusta, tarkastusmäärät ovat kasvussa eli tämä on kasvava sektori. Säätelyteknisesti laitteistojen määräaikaisvälit vaikuttavat suoraan tarkastuslaitosten toimintaan. Tarkastuslaitosten nykyiset resurssit eivät käytännössä riitä

Pöytäkirja

SM1835019

19.11.2018

00.00.01.00.00

SMDno-2017-2100

tarkastusvälien tihentämiseen nykyisestä. Paloilmoittimien ja sammutuslaitteistojen tarkastuksia tekee yhteensä kolme tarkastuslaitosta.

Käyttöönotto- ja määräaikaistarkastusten hinta määrytyy pitkälti tarkastuksen keston mukaan huomioiden matkakustannukset. Tarkastuslaitoksien verkkosivuilla ei ole julkisesti näkyvillä minkäänlaista perushinnastoa. Tarkastuslaitossäätelyn taloudelliset vaikutukset on selvitettävä yhdessä tarkastuslaitosten kanssa.

Laitteistojen tarkastustehtävät on laitelaissa säädetty tarkastuslaitoksen tehtäviksi, koska niiden on katsottu soveltuvan yksityisten toimijoiden tehtäviksi viranomaistahoja paremmin tehtävän edellyttämän erikoisosaamisen vuoksi. Laitteistojen tarkastustehtävät ovat julkisia hallintotehtäviä, joita tarkastuslaitokset suorittavat virkavastuulla. Julkisen hallintotehtävän toteuttaminen ei saa vaarantaa kiinteistöjen oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Tehtävän viranomaistoiminnan luonteisuus koskee myös osakeyhtiömuotoisia tarkastuslaitoksia.

3.3 Laitteistojen kunnossapitovaatimukset

Rakentamisen hektisyys ja laitteistojen käyttöönotto keskeneräisenä vaikuttaa laitteiston toteutukseen ja saattaa heijastua kunnossapitoon koko laitteistojen elinkaaren ajan. Laitteistojen kunnossapitovelvoite on säädetty pelastuslaissa. Nykyinen pelastuslain asetuksenantovaltuutus on vaikeasti ilmaista, mutta toisaalta ”tekniset yksityiskohdat” –määritelmä on aika joustavasti tulkittavissa.

Jotta laitteistojen kunnossapito saataisiin kiinteistöissä kuntoon alusta lähtien, olisi käyttöönottotarkastuksen jälkeinen ensimmäinen määräaikaistarkastus tehtävä nopeammin kuin kolmen vuoden päästä rakennuksen toiminnan alkamisesta. Käyttöönottotarkastuksen puutteet ja muut laitteistojen kunnossapitotoimet eivät saa olla rempallaan kolmea vuotta. Ilmeisesti tällä sektorilla ei ole käytössä ns. maksupostimenettelyä, jossa tilaaja maksaa asennusliikkeelle vasta sitten, kun laitteisto on hyväksytty käyttöönotettavaksi tarkastuslaitoksen toimesta.

Viranomaisen tulee puuttua vakaviin puutteisiin, koska ne yleensä edellyttävät merkittävää julkisen vallan käyttöä esim. korjausmääräyksen antamista. Tarkastuslaitoksen havaitsemien vakavien puutteiden osalta yhtenä sääntelyvaihtoehtona voisi olla uusintatarkastus. Velvoite varata laitteiston uusintatarkastus tarkastuslaitokselta tietyssä määräajassa olisi kiinteistöillä ja pelastuslaitoksella olisi veloitteen noudattamisen valvontavastuu. Pelastusviranomaisen valvontatehtävän sääntelyssä ei tältä osin ole muutostarpeita.

Kunnossapitovaatimuksen tavoitteena on, että määräaikaistarkastukset on tehty säännöllisesti ja laitteistot pidetään toimintakuntoisina. Lähtökohtaisesti 99 % tarkastustapauksista tulisi asiat hoitua kuntoon ilman viranomaisen sekaantumista asiaan. Siksi nykyinen tarkastuslaitoskulttuuri ja vallitseva käytäntö hyväksyä laitteistot pitkällä puutelistalla on huono asia. Suositustyyppiset puutteet aiheuttavat myös hämmennystä kiinteistöissä. Toisaalta laitteistojen suunnittelusäännöt ovat varsin tarkkoja, joten erilaisia pieniä asioita voi tulla tarkastuksilla eteen paljon.

Yhtenä vaihtoehtona muistuttaa laitteiston kunnossapidon säännöllisyydestä voisi olla huoltotarra –käytäntö myös paloilmoittimille ja sammutuslaitteistoille. Käsisammuttimiin ja hisseihin merkitään tarra

tarkastuksen tekemisestä, tarrassa on myös tieto huollon tai asennuksen tehneestä liikkeestä. Sähköturvallisuuslain 51 §:n mukaan sähkölaitteiston pääkeskukselle on merkittävä tarkastustarra. Huolto- ja tarkastustarran käyttöönotto edellyttäisi, että säädettäisiin tarran liimaamisen ehdoista eli puutteista ja puutteiden vakavuudesta tai puutteiden puuttumisesta.

Laitteiston elinkaaren aikana on tehtävä monenlaisia huolto- ja kunnossapitotoimenpiteitä. Standardit suosittelevat erityisesti sammutuslaitteistoille ns. luotettavuustarkastuksia mm. märkäjärjestelmille 25 vuoden välein ja kuivajärjestelmille 15 vuoden välein. Tällaiset tarkastukset ovat käytännössä huoltotoimenpiteitä vaikka ovat luonteeltaan kuin kolmannen osapuolen tarkastuksia, koska niissä ei saateta laitteistoa kuntoon.

Paloilmoittimien ST –ohjeen päivityksessä on eroteltu huolto- ja kunnossapitotoimenpiteet kiinteistön omiin toimenpiteisiin ja asennusliikkeiden tekemiin toimenpiteisiin. Eri kunnossapitotoimenpiteiden osalta tulisi selvittää, mitkä toimenpiteet ovat sellaisia, jotka eivät vaadi erityistä osaamista ja jotka siten olisivat kiinteistöjen itsensä suoritettavissa. Sähköturvallisuuslaissa on kirjattu erikseen kiinteistön omistajan tehtäviä laitteistojen kunnossapidossa (sähköturvallisuuslaki 47 §).

3.4 Laitteistojen suunnittelu-, asennus- ja huoltotyöt

Sääntelyssä iso ratkaistava asia on sen määrittäminen, mitkä suunnittelu-, asennus- ja huoltotyöt kuuluvat laitelain soveltamisalaan. Toisaalta rajan olisi oltava tarkka, jotta kiinteistöjen eri osapuolet tietäisivät velvoitteensa. Toisaalta laitteistojen osalta olisi tarkoituksenmukaista pitää mahdollisimman laajaa tulkintaa, koska ei voida tietää, millaisiksi laitteistot kehittyvät tulevaisuudessa.

On ratkaistava, koskeeko jatkossa sekä asennusliike- että tarkastuslaitosvaatimukset kaikki laitteistoja, vai rajataanko kunnossapitovaatimuksia jotenkin. Lähtökohta voisi olla rajan vetäminen laitteiston hätäkeskusyhteyteen niin, että hätäkeskusyhteys tarkoittaisi kaikkia velvoitteita, jotta laitteiston luotettavuudesta voitaisiin varmistua.

Tähän asti on katsottu, ettei esim. kohdesuojaukseen käytetyiltä aerosolisammutuslaitteistoilta ei ole edellytetty, että asentamisen voi tehdä ainoastaan Tukesin valvonnan piirissä oleva asennusliike tai että laitteisto on tarkastutettava tarkastuslaitoksella. Samoin on katsottu, että aerosolisammutuslaitteiston asentaminen perustuu kiinteistön omaan riskiarvioon, jolloin niitä ei lähtökohtaisesti kytketä hätäkeskukseen. Aerosolisammutuslaitteistoille on valmisteilla standardeja, jotka tulevat lausunnolle ehkä loppuvuodesta.

Laitelain mukaan kaikki sammutuslaitteistot pitää suunnitella ja asentaa asianmukaisesti ja vaatimusten mukaisesti asennusliikkeen toimesta. Pelastuslain kunnossapitovaatimuksen kautta voitaisiin määritellä tarkemmin, mille laitteistoille olisi vaatimus tarkastuslaitoksen tarkastuksista ja mille ei. Sama ajatus voisi soveltua myös aerosoli- ja vajaahappilaitteistoihin.

3.5 Laitteistojen vaatimuksista

Todennäköisesti tarvitaan laitelain nykyisestä 5 §:stä oma versio sekä laitteille että laitteistoille. Yleisesti paloturvallisuustuotteet eivät saa aiheuttaa vaaraa kenellekään. Laitteistojen osalta olennaisena teknisenä vaatimuksena ovat laitteiston toimintakykyyn liittyvät asiat. Sama vaatimustaso kaikille

Pöytäkirja

SM1835019

00.00.01.00.00

19.11.2018

SMDno-2017-2100

laitteistoille eli laitteiston luotettavuuden kannalta tulisi olla ihan sama, asennetaanko uutta laitteistoa vai korjataanko jo olemassa olevaa laitteistoa.

Yksikin puutteellinen tuote tulisi mahdollistaa markkinavalvontaviranomaisen toimenpiteet. Käytännössä viranomaisen ei tarvitsisi testauttaa kuin yksi tuote.

4. Kokouksen päättäminen

Työryhmän loppuvuoden kokoukset ovat aina klo 9-12 seuraavasti: 19.11.2018 ja 10.12.2018.

Puheenjohtaja päätti kokouksen.

Neuvotteleva virkamies, puheenjohtaja

Kirsi Rajaniemi

Yli-insinööri

Jaana Rajakko

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Sisäministeriö 19.11.2018 klo 16:14. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Työryhmän jäsenet

Tiedoksi

Valtioneuvoston hankeikkuna